

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความจำเป็นที่ต้องจัดการสอนวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาสามัญ

คงไม่มีใครที่คาดคิดสามารถให้การศึกษาระดับปริญญาแก่ประชาชนทุกคน หรือแม่เพียงร้อยละ 10-15 ยิ่งประเทศที่ยากจนกว่าแล้ว การให้การศึกษาในระดับอุดมศึกษาแก่ประชาชนได้เพียงร้อยละ 1, ก็นับว่าเป็นการยากยิ่ง ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องให้การศึกษานานาชาติที่ อันเป็นการศึกษาพื้นฐานที่จำเป็นสูงสุดสำหรับชีวิต และเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญยิ่งของประเทศ¹

ซำรง บัวศรี ได้ชี้ให้เห็นถึงผลิตผลของการศึกษา ในช่วงที่ผ่านมาว่า การจัดการศึกษาทั้งในโรงเรียนประถมและมัธยม ไม่ค่อยจะนำพาต่อเรื่องงานอาชีพของผู้เรียน ผลที่ปรากฏออกมาคือ นักเรียนส่วนใหญ่ที่ออกจากโรงเรียนช่วงชั้นประถมก็ หรือชั้นมัธยมศึกษาต่างว่างงาน สำหรับผู้ปกครองที่มีฐานะดีก็พยายามส่งบุตรหลานของตนให้เรียนต่อสูงขึ้นไปเรื่อย ๆ เพราะถ้าจะให้ออกจากโรงเรียนในช่วงนั้น ๆ ก็ไม่ทราบว่าจะไปทำอะไรกันอะไร นักเรียนเองก็ไม่สามารถจะหาเลี้ยงชีพด้วยตนเองได้ ปัญหานี้เป็นปัญหาใหญ่และร้ายแรง ก็เนื่องจากว่าระบบการศึกษาของเรามีส่วนเกื้อหนุน ให้ขอบเขตของปัญหานี้ขยายตัวออกไป เห็นได้จากการที่โรงเรียนสามัญส่วนใหญ่มุ่งใหญ่เรียนได้เรียนต่อสูงขึ้นไปเรื่อย ๆ โดยไม่คำนึงถึงข้อเท็จจริงที่ว่า ผู้ที่ออกจากโรงเรียนไปแล้วไม่สามารถจะไปทำมาหาเลี้ยงชีพได้ในขณะนี้ ส่วนใหญ่ก็เป็นนักเรียนจากโรงเรียนสามัญนั่นเอง ซึ่งมีจำนวนนักเรียนมากกว่า

---

¹สาโรช บัวศรี และคณะ, การศึกษาเพื่ออากรงานและอาชีพ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2521), หน้า 77.

ในโรงเรียนอาชีวะหลายเท่า การที่นักเรียนออกไปจากโรงเรียนแล้วไม่สามารถหาเลี้ยง
 ตัวได้ อาจเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น ไม่มีงานในท้องถิ่นเพียงพอสำหรับผู้
 ต้องการทำงาน หรือผู้เรียนไม่มีความรู้และทักษะที่จะทำงานที่ว่างอยู่ หรืองานที่ว่างอยู่
 ต้องการผู้มีความรู้และทักษะไม่ตรงกับที่โรงเรียนมา เป็นต้น สาเหตุแรกนั้น เป็นปัญหาทาง
 เศรษฐกิจ ซึ่งจะก่อให้เกิดทางสร้างงานในท้องถิ่นให้มากขึ้น ส่วนสาเหตุประการหลังเกี่ยวข้องกับ
 การศึกษาอย่างมาก และจะต้องแสวงหาวิธีการทางการศึกษา เป็นเรื่องการจัดการศึกษา
 เพื่องานอาชีพโดยตรง และเป็นเรื่องที่จะต้องดำเนินการโดยเร่งด่วน¹

* ชึ่ง ทอมป์สัน (Thompson) ก็ได้ให้ข้อคิดในเชิงสนับสนุนว่า การศึกษาวิชาชีพ
 ในระดับมัธยมเป็นโครงการเตรียมตัวของแต่ละบุคคลก่อนที่จะเริ่มทำงาน การสอนวิชาชีพ
 ในโรงเรียนมัธยมจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนคนการศึกษาอาชีพ ฝึกหาความชำนาญในงาน ทำ
 ให้นักเรียนเกิดความสนใจในอันที่จะทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเอง²

สภาพของวิชาอาชีพที่สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ

การเรียนการสอนวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ ได้เริ่ม
 ในลักษณะของการเป็นวิชาเลือกในโรงเรียนมัธยมแบบประสม ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้
 เริ่มโครงการทดลองโรงเรียนมัธยมแบบประสมรุ่นแรก คือ ค.ม.ส.1 เมื่อปี พ.ศ. 2509
 เหตุผลของการจัดให้มีโรงเรียนมัธยมแบบประสมในครั้งนั้น ก็เนื่องจาก "เด็กจบชั้นมัธยม
 ศึกษาตอนต้นแล้วออกจากโรงเรียนมีมาก เด็กพวกนี้ถ้ามีความรู้ทางวิชาชีพไว้มาก"

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 5-6.

² John E. Thompson, Foundation of Vocational Education

(New York : Prentice-Hall International, 1973), p. 97.

มัธยมศึกษาคณะคุณกิจควรจัดให้มีวิชาเลือก ใครประสงค์จะไปทางใดก็เลือกเรียนได้ วิชาอาชีพ บางอย่างอาจเริ่มสอนตั้งแต่วัยมัธยมศึกษาตอนต้นได้...."¹ ในระหว่างการทดลองใช้ หลักสูตรโรงเรียนมัธยมแบบประสม ปรากฏว่าพบอุปสรรคและปัญหาหลายประการที่สักระกั้น มีเหตุการณ์ดำเนินงานเป็นไปตามจุดหมายที่ตั้งไว้ เช่น ปัญหาด้านการวัดผลซึ่งต้องใช้ระบบ การวัดผลชั้น ม.ศ. ปลายของกระทรวงศึกษาธิการ ปัญหาความพร้อมของโรงเรียนใน ด้านต่าง ๆ ปัญหาการตลาดแรงงานที่จะรับนักเรียนจบหลักสูตรมัธยมแบบประสม เข้าทำงาน มีจำกัด ปัญหาความศรัทธาและเจตคติของบุคคลภายนอกที่มีต่อโรงเรียนมัธยมแบบประสม และอุปสรรคสำคัญในเรื่องงบประมาณที่ต้องใช้เงินลงทุนสูงมาก² ต่อมาในปี พ.ศ. 2517 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ประเมินผลโครงการพัฒนาการศึกษาโรงเรียน มัธยมแบบประสม ผลปรากฏว่า ในด้านการจัดการศึกษาเพื่อให้นักเรียนออกไปประกอบอาชีพ ส่วนหนึ่งนั้น ไม่ประสบผลสำเร็จนัก เพราะนักเรียนที่จบมัธยมศึกษาตอนต้นออกไปประกอบ อาชีพ ร้อยละ 17 เท่านั้น จากที่ตั้งไว้ร้อยละ 30 และนักเรียนส่วนใหญ่ยังนิยมเลือกเรียน วิชาสามัญ เพื่อที่จะมีโอกาสที่จะเรียนในชั้นสูงจนถึงระดับมหาวิทยาลัย³

ดังนั้น ในระหว่างการใช้ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515- 2519) กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีการประกาศใช้ หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 เมื่อวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2518 และกำหนดให้เริ่มใช้ตั้งแต่ปีการ ศึกษา 2518 เป็นต้นไป ส่วนสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรใหม่นั้น เนื่องมาจาก

¹ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, รายงานการวิเคราะห์หลักสูตรมัธยมศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2503 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2517), หน้า 41.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 42-43.

³ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, "รายงานการติดตามผลและประเมินผล โครงการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนมัธยมแบบประสม." (กรุงเทพมหานคร : สำนักข่าว วัฒนธรรม, 2517), หน้า 8-11.

กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาหลักสูตร ให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคม และเพื่อให้สามารถสร้างคนที่มีคุณภาพสนองความต้องการของสังคม และเพื่อให้เป็นการจัดการศึกษาเพื่อมวลชนอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังเน้นเพื่อฝึกฝนเยาวชนไทยให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และวัฒนธรรม อันจำเป็นต่อการประกอบอาชีพ การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และการดำรงชีวิตในสังคมประชาธิปไตย¹ หลักสูตรฉบับนี้ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกเรียนวิชาต่าง ๆ และสามารถเลือกเรียนหมวดวิชาชีพได้ ไม่เกิน 72 หน่วยกิต ซึ่งมี 5 ประเภทวิชา คือ เกษตรกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม ศิลปหัตถกรรม และอุตสาหกรรม

ต่อมาในปี พ.ศ. 2520 ได้มีการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 เมื่อวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2520 และกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2520 ให้เริ่มใช้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2521 เป็นต้นไป ในหลักสูตรฉบับนี้ได้จัดให้มีกลุ่มวิชาการงานและอาชีพ โดยกำหนดให้วิชาการงานเป็นวิชาบังคับที่นักเรียนจะต้องเรียน และให้วิชาอาชีพเป็นวิชาเลือกมีทั้งหมด 5 หมวดวิชา คือ หมวดเกษตรกรรม หมวดช่างอุตสาหกรรม หมวดธุรกิจ หมวดคหกรรม และหมวดนาฏศิลป์และดุริยางค์ศิลป์ และเป็นครั้งแรกที่หลักสูตรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนวิชาอาชีพใดสามารถศึกษาหาความรู้และทักษะจากแหล่งวิทยาการและสถานประกอบการต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นได้

เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้มีการประกาศใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524

---

¹กรมวิชาการ, คู่มือหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมพุทธศึกษาทหารบก, 2518), หน้าคำนำ.

เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2523 และให้เริ่มใช้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2524 เป็นต้นไป จุดเด่นที่สำคัญของหลักสูตรฉบับนี้ก็คือ เป็นหลักสูตรที่จบในตัวเอง มุ่งเน้นการเรียนกลุ่มวิชาที่ผู้เรียน จะใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพโดยตรง นอกจากนั้น ยังเป็นพื้นฐานสำหรับการหาความรู้เพิ่มเติม และการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปอีกด้วย ดังนั้น ในโครงสร้างของหลักสูตรฉบับนี้ จึงกำหนดให้ผู้เรียนทุกคน ต้องเรียนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพเป็นวิชาบังคับ นักเรียนทุกคนจะต้องเลือกเรียนสาขาใดสาขาหนึ่ง 12 หน่วยการเรียนรู้ จากสาขาต่อไปนี้คือ ช่างอุตสาหกรรม เกษตรกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม ศิลปหัตถกรรม และศิลปกรรม โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับเลือกวิชาอาชีพ จากหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2524
2. เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ ในหลักการของวิชาอาชีพพอที่จะนำไปปรับปรุงการดำรงชีวิต"¹

โครงสร้างของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524

1. วิชาบังคับ มี 2 ส่วน
  - 1.1 วิชาสามัญ จำนวน 24 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่

ภาษาไทย	6 หน่วยการเรียนรู้
สังคมศึกษา	6 หน่วยการเรียนรู้
พละนามัย	6 หน่วยการเรียนรู้
วิทยาศาสตร์	6 หน่วยการเรียนรู้

¹ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (กรุงเทพฯ : ธรรมิการพิมพ์, 2523), หน้า 283.

1.2 วิชาพื้นฐานวิชาชีพ จำนวน 12 หน่วยการเรียนรู้ โดยเลือกสาขาใดสาขาหนึ่งต่อไปนี้

ช่างอุตสาหกรรม	12	หน่วยการเรียนรู้
เกษตรกรรม	12	หน่วยการเรียนรู้
คหกรรม	12	หน่วยการเรียนรู้
พาณิชยกรรม	12	หน่วยการเรียนรู้
ศิลปหัตถกรรม	12	หน่วยการเรียนรู้
ศิลปกรรม	12	หน่วยการเรียนรู้

หมายเหตุ วิชาพื้นฐานวิชาชีพสาขาต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นยกเว้นสาขาศิลปกรรม เป็นวิชาที่ตรงกันกับวิชาแกนวิชาชีพของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2524

2. วิชาเลือก

2.1 วิชาเลือกตามแผนการเรียนรู้

เลือกจากกลุ่มวิชาต่าง ๆ ต่อไปนี้ให้เป็นไปตามแผนการเรียนรู้

ภาษาไทย	ศิลปกรรม
สังคมศึกษา	ช่างอุตสาหกรรม
พลานามัย	เกษตรกรรม
วิทยาศาสตร์	คหกรรม
คณิตศาสตร์	พาณิชยกรรม
ภาษาต่างประเทศ	ศิลปหัตถกรรม

หมายเหตุ รายวิชาในกลุ่มวิชาช่างอุตสาหกรรม เกษตรกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม และศิลปหัตถกรรม ให้เลือกจากหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2524 และหลักสูตรอื่น ๆ ที่กระทรวงศึกษาธิการอนุมัติ

2.2 วิชาเลือกเสรี

เป็นวิชาที่นักเรียนอาจเลือกเพิ่มเติม เพื่อเสริมวิชาเลือกตามแผนการเรียน หรือเพื่อสนองความสนใจพิเศษ โดยเลือกจากกลุ่มวิชาที่ระบุไว้ใน 2.1

3. การประสานสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายกับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ

3.1 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพมีสาระสำคัญ และรายวิชาสอดคล้องกันในวิชาบังคับตามข้อ 1.1 และ 1.2

3.2 ผู้เรียนสามารถโอนผลการเรียนระหว่างหลักสูตรทั้ง 2 ได้ ทั้งในส่วนที่เป็นวิชาบังคับและวิชาเลือก¹

แนวทางเลือกสาขาวิชาในกลุ่มวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ

วิชาพื้นฐานวิชาอาชีพเป็นวิชาบังคับ นักเรียนทุกคนจะต้องเลือกเรียนสาขาใดสาขาหนึ่ง 12 หน่วยการเรียนรู้ ทั้งนี้ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการของวิชาอาชีพพอที่จะนำไปปรับปรุงการดำรงชีวิตหรือเพื่อเป็นพื้นฐานในการเลือกวิชาชีพสาขานั้น ๆ จากหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พ.ศ. 2524

โรงเรียนควรจัดให้นักเรียนได้เลือกสาขาที่นักเรียนสนใจและมีความถนัดสำหรับนักเรียนที่จะเลือกเรียนวิชาชีพจากหลักสูตร ปวช. โรงเรียนต้องจัดให้เรียนตามสาขาวิชาเลือกที่เน้นในแผน เช่น ถ้าเลือกวิชาอาชีพเกษตร ก็ต้องจัดวิชาพื้นฐานของวิชาอาชีพเกษตร

¹กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย..., หน้า 9-10.

เป็นต้น ทั้งนี้เพราะวิชาพื้นฐานเป็นวิชาที่หลักสูตร ปวช. กำหนดให้เรียนก่อนจึงจะเรียนวิชาอาชีพได้

สำหรับวิชาพื้นฐานของสาขาศิลปกรรมนั้น เป็นวิชาพื้นฐานสำหรับสาขานี้โดยเฉพาะ ไม่ใช่สำหรับผู้ที่จะเลือกวิชาชีพจากสาขาศิลปกรรมของหลักสูตร ปวช. นักเรียนที่เลือกสาขาศิลปกรรมจะได้อะไรพื้นฐานสำหรับอาชีพศิลปะขั้นต้น หรือสำหรับศึกษาวิชาศิลปกรรมต่อไปในระดับที่สูงขึ้น

สำหรับนักเรียนที่ไม่เลือกแผนการเรียนวิชาชีพ โรงเรียนควรจัดให้เลือกสาขาที่นักเรียนสนใจและมีความถนัด แต่โรงเรียนจะสามารถจัดได้กว้างขวางแค่ไหนนั้นก็ขึ้นอยู่กับความพร้อมของโรงเรียน อย่างไรก็ตามโรงเรียนควรเปิดให้นักเรียนได้เลือกอย่างน้อย 3 สาขา

เนื่องจากสาขาวิชาพื้นฐานของสาขาศิลปกรรมนั้น ไม่ใช่สำหรับผู้ที่จะเลือกเรียนวิชาชีพจากหลักสูตร ปวช. โรงเรียนจึงควรเปิดทั้งสาขาศิลปกรรม และสาขาศิลปหัตถกรรมให้นักเรียนเลือกเรียน แต่ถ้าโรงเรียนยังไม่พร้อม อาจเปิดเพียงสาขาเดียวก็ได้

การจัดรายวิชาในแต่ละสาขา

วิชาพื้นฐานของวิชาอาชีพตามหลักสูตร ปวช. ในปัจจุบันนี้

1. ถ้านักเรียนประสงค์จะเลือกเรียนวิชาชีพสาขาใดสาขาหนึ่งอย่างเข้มข้น ให้จัดวิชาพื้นฐานของวิชาอาชีพสาขานั้นให้เรียนให้เสร็จสิ้นในปีแรก
2. ถ้านักเรียนไม่ประสงค์จะเลือกเรียนวิชาชีพสาขาใดสาขาหนึ่งจะจัดวิชาพื้นฐานของวิชาอาชีพให้กระจายตลอด 3 ปีก็ได้¹

---

¹กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2524), หน้า 78-79.

การแนะแนวอาชีพในระดับมัธยมศึกษา

การแนะแนวอาชีพ (Vocational Guidance) หมายถึง กระบวนการในการช่วยเหลือ
 อีบุคคลในการเลือกอาชีพ การเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพ การเข้าทำงานและการใ้มีความ
 เจริญก้าวหน้าในการงานที่ทำงานนั้น¹

สำหรับ โจนส์ (Jones) ได้ให้ความหมายของการแนะแนวอาชีพไว้ว่า หมายถึง
 การแนะแนวในการเลือกอาชีพ การแนะแนวในการเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพ การแนะแนว
 ในการทำงานและการแนะแนวในการปรับตัวให้เข้ากับงาน และหาความก้าวหน้าในการ
 ทำงานนั้น²

การแนะแนวมีความสำคัญและจำเป็นยิ่งที่ควรจะทำเข้ามาช่วยเสริมหรือช่วยในการ
 ศึกษาแก่เด็ก โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ เพราะเหตุผลดังนี้

1. ปรัชญา หลักการและจุดหมายของการแนะแนวมีลักษณะสอดคล้องกับหลักสูตร
 มัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524
 ในหลักการและจุดหมายที่ว่า ใ้มีเรียนมีโอกาสเลือกเรียนได้ตามความถนัด ความสนใจ และ
 ความต้องการของตน หลักสูตรมุ่งพัฒนาทุกคน การจัดการที่กี่ยวกับใ้เรียนเป็นศูนย์กลาง
 คำนึงถึงใ้เรียนทุกคนและมีจุดหมายใ้เรียนรู้จักตัดสินใจอย่างฉลาด ปรับตัวใ้ดี มีชีวิตที่ใ้เป็น
 สุขและเป็นประโยชน์ต่อสังคม

¹ อนนต์ อนันตรังสี, หลักการแนะแนว (กรุงเทพมหานคร : โอเคียนส์โกร์, 2517),
 หน้า 43.

² Arthur J. Jones, Principles of Guidance and Pupil Personnel
 Work (New York : McGraw-Hill, 1951) p. 95.

2. อาชีพใหม่ ๆ เพิ่มมากขึ้น บทบาทของบริการแนะแนวในเรื่องนี้คือ ให้อข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพเหล่านั้น ตลอดจนช่วยเหลือให้นักเรียนในรัฐจัดวางแผนการประกอบอาชีพในขนาดที่ได้อย่างเหมาะสมกับตนเอง¹

กรมวิชาการ ได้เสนอแนะถึงบริการหลักของการแนะแนวในโรงเรียนว่ามี 5 บริการที่จะต้องจัดให้สอดคล้องต่อเนื่องกัน คือ

1. บริการรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับตัวนักเรียนเป็นรายบุคคล (Individual Inventory Service)
2. บริการสนเทศ (Information Service)
3. บริการให้คำปรึกษา (Counseling Service)
4. บริการจัดวางตัวบุคคล (Placement Service)
5. บริการติดตามผล (Follow-up Service)²

สำหรับการสนเทศทางอาชีพ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาชั้น เรย์มอนด์ เอ็ม. แฮทซ์ (Raymond N. Hatch) และอิมพา โครติกเสลียร์ ได้ให้ความเห็นว่า นักเรียนควรจะรู้ในสิ่งต่อไปนี้ คือ

1. ความสำคัญของอาชีพ
2. ลักษณะของงาน
3. สภาพของงาน
4. คุณสมบัติประจำตัว

¹กรมวิชาการ, การจัดบริการแนะแนวในโรงเรียน (กรุงเทพมหานคร : รุ่งเกิดการพิมพ์, 2523), หน้า 3.

²เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

5. การเตรียมตัว
6. โอกาสและความก้าวหน้า
7. การชดเชย
8. ประโยชน์ที่จะได้รับและปัญหาที่จะต้องประสบ¹

ครูสอนและนักเรียน

สุจิต เกลาสุนทร ได้ขอคิดไว้ว่า การเรียนวิชาชีพนั้น ไม่ใช่ใคร ๆ หรือเด็กทุกคนจะเรียนวิชาชีพเดียวกันได้ เพราะคนที่จะสามารถประกอบอาชีพแขนงใดได้ก็คนนั้น จะต้องมีคุณสมบัติเฉพาะตนเหมาะกับอาชีพนั้น ๆ เป็นอย่างมากด้วย ฉะนั้นจึงกล่าวกันว่า การเรียนวิชาชีพเป็นการเรียนเฉพาะบุคคล ไม่ใช่การเรียนสำหรับบุคคลทั่วไป เช่น การเรียนวิชาสามัญ สำหรับการสอนวิชาชีพนั้นมีข้อเด่นเพียงเพื่อให้ทำเป็นเท่านั้น จะต้องสอน ความรู้รอบ ๆ ประกอบอีกเป็นอันมาก ความหลักการฝึกวิชาอาชีพ ความรู้ต่าง ๆ ที่ผู้เรียนจะต้องรู้มีอยู่อีกมากมาย แต่อาจารย์มักเข้าใจเป็นความรู้ความชำนาญใหญ่ ๆ เหล่านี้คือ

1. ทักษะหรือฝีมือสำหรับอาชีพ (Manipulation skill)
2. ความรู้เทคนิคของอาชีพ (Technical knowledge)
3. ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ (Trade knowledge)
4. ความรู้ประกอบ (Auxiliary knowledge)
5. ความรู้รอบที่เกี่ยวข้อง (Related knowledge)
6. ความรู้ทั่วไปสำหรับบุคคล (General knowledge)

¹ เรย์มอนด์ เอ็น. แอ็ทซ และอัมพา โซติกเสถียร, การให้คำปรึกษาทางอาชีพในระดับมัธยมศึกษา (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2509),

นอกจากความรู้ที่จำเป็นดังกล่าวนั้น ผู้เรียนวิชาชีพใด ๆ ก็ตาม ยังจะต้องได้รับการฝึกอบรมฝึกฝนให้มีคุณสมบัติที่สำคัญอีกหลายประการ เช่น

1. ความมานะ อุตสาหะ ขยันขันแข็ง
2. ความตั้งใจดี ในการทำงานให้สุดความสามารถ
3. ความประหยัดมัธยัสถ์ เพื่อสร้างตนในอนาคต
4. ความมีศีลธรรม ซื่อสัตย์ สุจริตให้เป็นที่ไว้วางใจของบุคคลอื่น
5. ความกึกกวยเหลือชุมชน และประเทศชาติในส่วนตัว
6. ความคิดใหม่ และความสามารถในการรับการเปลี่ยนแปลงของชุมชน

และการอาชีพทั้งในทางสังคมและทางวิชาการ¹

การที่นักเรียนจะได้รับความรู้ มีความสามารถและได้รับการฝึกให้มีคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้น บุคคลสำคัญที่จะถ่ายทอดความรู้ และให้การฝึกอบรมก็คือ ครูผู้สอนนั่นเอง ซึ่ง องค์กร สิ่งประชา ใดเสนอคุณลักษณะและความรู้ความสามารถที่ครูข้างฟิ่งมีไว้หลายประการ ซึ่ง อาจจะเรียกได้ว่าความรู้ความสามารถต่อไปนี้ ควรจะเป็นความรู้ความสามารถที่ครูผู้สอน วิชาพื้นฐานวิชาอาชีพฟิ่งมีได้เช่นกัน คือ

1. ครูข้างควรจะมีฝีมือในระดับสูง และรอรูในงานอาชีพของตนทุก ๆ ด้าน สามารถสาธิตทักษะ และฝีมือของตน
2. จะต้องรูจักจัก และบริหารโรงฝึกงาน
3. ครูจะต้องรูเป้าหมายของการศึกษา และสามารถปรับปรุงคักแปลงแก้ไข การจักประสพการณให้เด็ก

¹สุคใจ เหล่าสุนทร, "การศึกษาเพื่ออาชีพในโรงเรียนมัธยม" (งานวิจัย ส่วนบุคคล วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2510), หน้า 59-63.

4. จะต้องมีสามารถในการสร้างและใช้ อุปกรณ์ประกอบการสอน
5. สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน
6. สามารถประเมินความเจริญของงาน ความรู้ ความสามารถของนักเรียน
7. มีความรู้เกี่ยวกับการแนะนำอาชีพ
8. เข้าใจพฤติกรรม และพัฒนาการของเด็ก
9. ควรมีความรู้เกี่ยวกับเขาวน และความถนัดของเด็ก ตลอดจนการสอน
10. รู้อถึงความแตกต่างระหว่างเด็กบุคคล
11. รู้อถึงหลักการเรียนรู้¹

สำหรับคุณสมบัติและความสามารถของนักเรียนที่เรียนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพควรจะมีนั้น สุเจตน์ เขาวนชัย ได้เสนอคุณสมบัติของงานที่ดีเอาไว้ ซึ่งคุณสมบัติโดยทั่วไปแล้ว ก็อาจจะเป็นคุณสมบัติของนักเรียนที่เรียนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพได้เช่นกัน คือ

1. มีความสามารถ มีความรู้ ความสามารถในงานช่าง รู้อถึงแก่นของงาน ทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติ และต้องหมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ
2. มีประสิทธิภาพ ทำงานสำเร็จภายในเวลาอันสั้นที่สุด และมีคุณภาพที่ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้
3. มีแบบแผน มีแผนในการทำงาน มีระเบียบ มีหลักการ
4. มีความตั้งใจ เอาใจใส่ต่องาน และมีความรับผิดชอบ
5. มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรู้ทางจิตวิทยาในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น รู้อถึงกว้างตัว รู้อถึงปกครอง ผู้ภูมิตร เพราะงานช่างจะสำเร็จลงได้ต้องอาศัยความร่วมมือกัน

¹ณรงค์ เล็งประชา, "ความรู้ความสามารถของครูช่าง," วิทยาลัยครูอาชีวศึกษา

6. มีความสะอาด งานบางอย่างหากขาดความสะอาด จะทำให้เกิดอุบัติเหตุ
7. มีความรวดเร็ว
8. รากฐานของความปลอดภัยของโรงงาน¹

วิธีการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ

วิเวก ปางพุฒิพงษ์ ได้ให้ข้อคิดเห็น เกี่ยวกับเหตุผลที่ต้องมีการสอนวิชาอาชีพขึ้น ในโรงเรียนมัธยมหรือในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ว่าเป็นเพราะ

- 1) นักเรียนที่จบ ม.ศ. ปลาย หรือ ม.ศ. 5 ในปัจจุบันนี้มีจำนวนปีละเป็นแสนคน มหาวิทยาลัย หรือวิทยาลัยชั้นสูงรับเข้าศึกษาต่อได้ไม่ถึง 10 % ผู้ที่เข้ามหาวิทยาลัยไม่ไ้กลับต้องอยู่เฉยๆ วางงาน เพราะเขาไม่มีความรู้ ไม่มีฝีมือในเรื่องการประกอบอาชีพเลย
- 2) ม.ศ. ปลาย ของเกือบทุกประเทศมีการบรรจุวิชาชีพเข้าไว้เป็นส่วนสำคัญของหลักสูตรการศึกษาของเขา ทั้งสิ้น สำหรับของไทยเริ่มนำหลักการนี้มาใช้ในหลักสูตร ค.ม.ส. แต่ความสำเร็จไม่สมบูรณ์ตามเป้าหมายนัก ต่อมาในหลักสูตร ม.ศ. ปลาย พ.ศ. 2518 ก็ได้เปิดให้นักเรียนเลือกเรียนวิชาชีพได้ แต่ผลของการประเมินปรากฏว่าได้ผลเพียงนิดเดียวหรือเกือบไม่มีเลย สถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้นำวิชาชีพไปให้นักเรียนเลือก นอกจากโรงเรียน ค.ม.ส.
- 3) แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบัน ได้เน้นถึงการอาชีพ ฉะนั้นจึงต้องมีวิชาชีพในหลักสูตร ม.ศ. ปลาย

นอกจากนี้ วิเวก ปางพุฒิพงษ์ ยังได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียน การสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ไว้ว่า

¹ สุเจตน์ เขาวณิชย์, "ข้างที่ตี," วิทยาลัยครูอาชีพศึกษา 30 (เมษายน 2512): 62-65.

เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกเรียนในวิชาบังคับ อาจจะมีจัดการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพได้ถึง 7 วิธี คือ

1. จัดที่สถานศึกษาของตนเองหรือโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยกัน
2. จัดที่หรือเรียนที่วิทยาลัยหรือโรงเรียนอาชีวศึกษา ซึ่งจัดสอนหลักสูตร ปวช. อยู่
3. จัดที่โรงเรียนสารพัดช่างหรือหน่วยฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่
4. จัดที่ศูนย์ฝึกวิชาชีพ ซึ่งกรมอาชีวศึกษากำลังจัดตั้งอยู่จะเปิดทำการในปีการศึกษา

2524 ในบางแห่ง

5. จัดที่สถานฝึกอบรมวิชาชีพอื่น ๆ เช่น สถานศึกษาของเอกชน ของทหาร ตำรวจ หรือหน่วยราชการอื่น ๆ

6. จัดที่แหล่งอาชีพ สถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ ธุรกิจ อุตสาหกรรมต่าง ๆ แมแต่ตามฟาร์ม หรือไร่นาของเอกชน

7. การศึกษาคด้วยตนเอง¹

จากข้อเสนอแนะของวิเวก ปางพุฒิพงศ์ จะเห็นได้ว่าวิธีการจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่จะมีความสอดคล้องกับ ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการให้นักเรียนศึกษาหาความรู้จากแหล่งวิทยากร สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ ในระดับมัธยมศึกษา พ.ศ. 2523 ซึ่งวัตถุประสงค์ของระเบียบมีดังต่อไปนี้

1. เพื่อกำหนดลักษณะของแหล่งวิทยากร สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระ ให้นักเรียนได้มีโอกาสเลือกศึกษาหาความรู้หรือฝึกทักษะงานอาชีพนอกสถานศึกษาได้ตามความพอใจ ความถนัดและความต้องการ

---

¹วิเวก ปางพุฒิพงศ์, การจัดการเรียนการสอนวิชาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 (กรุงเทพมหานคร : กรมอาชีวศึกษา, 2523), หน้า 1-3.

(อัครสำเนา)

2. เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา การฝึกงานสำหรับวิชาอาชีพในสถานศึกษาที่เปิดสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ

ในระเบียบฉบับดังกล่าว ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับสถานฝึกงาน อาชีพต่าง ๆ ไว้ว่า "แหล่งวิทยาการ" หมายความว่า สถานศึกษา สถาบันหรือศูนย์ฝึกอาชีพของทางราชการหรือเอกชนที่จัดการศึกษา การฝึกหัดหรือการฝึกอบรมวิชาชีพ เพื่อให้บุคคลมีความรู้ และทักษะสามารถประกอบอาชีพได้โดยมีการดำเนินการอยู่เป็นประจำ

"สถานประกอบการ" หมายความว่า สถานที่ประกอบกิจการเพื่อหวังผลทางเศรษฐกิจ โดยมีนายจ้างและลูกจ้างดำเนินงานอยู่เป็นประจำ

"สถานประกอบอาชีพอิสระ" หมายความว่า สถานที่ประกอบกิจการภายในครอบครัว ซึ่งอาจเป็นของผู้ปกครองนักเรียนหรือของผู้อื่น¹

การเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถศึกษาหาความรู้ และทักษะจากแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระ เป็นวิธีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา ซึ่งโอลสัน (OLson) ก็ได้ให้ข้อเสนอแนะวิธีการใช้แหล่งความรู้ ในชุมชนไว้ดังนี้

1. นำเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ จากภายนอกโรงเรียนมาให้นักเรียนค้นคว้า
2. นำอุปกรณ์ต่าง ๆ จากชุมชนมาใช้ประกอบการเรียนการสอน
3. เชิญวิทยากรมาบรรยายที่โรงเรียน
4. สัมภาษณ์ผู้มีความรู้ในชุมชน

---

¹กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524, ภาคผนวก หน้า 3-5.

5. การพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่
6. การสำรวจแหล่งความรู้ต่าง ๆ ในชุมชน
7. การตั้งค่ายพักแรม
8. การหาประสบการณ์จากการไปฝึกงาน¹

ในการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพนั้น จำเป็นที่จะต้องมีอาคารสถานที่ตามสาขาวิชาที่โรงเรียนเปิดสอน เช่น โรงฝึกงาน ห้องปฏิบัติการทางเกษตรกรรม ห้องปฏิบัติการทางพาณิชยกรรม เรือนเพาะชำ แปลงสาธิต สถานที่ที่ใช้ในการทดลอง เป็นต้น และยังต้องมีการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทดลองและฝึกงานและเครื่องมือต่าง ๆ มาประกอบในการสอนด้วย เกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์การสอน โนลส์ (Knowles) ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

1. ครูควรวางแผนการใช้อุปกรณ์การสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและวิธีสอน
2. การเลือกใช้อุปกรณ์การสอนครูควรใช้พิจารณาอุปกรณ์ที่จะใช้โดยรวมคือ เรียนรู้วิธีใช้ และคำนึงถึงคุณลักษณะของอุปกรณ์เกี่ยวกับ ความสะอาด เป็นแบบง่าย ๆ แต่ น่าสนใจ และตรงกับวัตถุประสงค์ที่จะใช้
3. การเตรียมอุปกรณ์ ต้องศึกษาค้น และทดลองใช้ก่อน
4. การเตรียมตัวผู้เรียน ควรแนะนำให้ผู้เรียนเข้าใจจุดมุ่งหมายของการใช้อุปกรณ์ การสอน และให้ความคิดที่จะหาประโยชน์จากอุปกรณ์
5. ควรสรุปความรู้ของผู้เรียนหลังจากการใช้อุปกรณ์การสอนแล้ว
6. ควรใช้อุปกรณ์ให้สัมพันธ์กับการอภิปรายและวิธีการอื่น ๆ อีก จะทำให้การเรียนรู้ นั้นมีความหมายต่อผู้เรียนยิ่งขึ้น²

¹ Edward G. Olson, School and Community (New Jersey : Prentice-Hall, 1960), p. 73.

² Malcolm S. Knowles, Information on Adult Education. (New York : Association Press, 1950), p. 49.

สำหรับการใช้อุปกรณ์การสอนของครูในระดับมัธยมศึกษา มนต์ บางสมบูรณ์ ได้
ให้คำแนะนำไว้ดังนี้ คือ

1. ครูจะต้องศึกษาเกี่ยวกับกลไกของอุปกรณ์และเครื่องมือให้เข้าใจและทดลอง
ใช้จนนำไปใช้กับนักเรียน
2. ระยะเวลาการใช้อุปกรณ์และการสอนบทเรียนนั้น ๆ ต้องสอดคล้องและสัมพันธ์
กัน เป็นสัดส่วนที่เหมาะสม
3. การให้นักเรียนทดลองและปฏิบัติ ควรระมัดระวังเกี่ยวกับการชำรุดเสียหาย
และควรระมัดระวังอันตรายอันอาจเกิดขึ้นระหว่างการทดลอง และปฏิบัติ เมื่อใช้เสร็จ
ควรทำความสะอาดและเก็บรักษาให้เป็นระเบียบพร้อมที่จะใช้ได้เสมอ
4. ผู้บริหารควรปรึกษากับครูหัวหน้าหมวดวิชา เพื่อจัดสรรเงินจัดซื้ออุปกรณ์
และสนองความต้องการของหมวดวิชา¹

การประเมินผลการเรียน

จากระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตร
มัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ได้เน้นให้เห็นหลักการของหลักสูตรฉบับนี้ว่า เป็น
หลักสูตรที่จัดขึ้นเพื่อตอบสนองนโยบายรัฐบาลด้านการพัฒนาคุณภาพของกำลังคนของชาติ
การศึกษาตามหลักสูตรนี้มีไ้มุ่งที่จะให้นักเรียนมีสัมฤทธิผลทางการเรียนเพียงด้านความรู้
ความจำ แต่มุ่งให้ถึงขั้นประพฤติกปฏิบัติได้เป็นสำคัญ เนื้อหารายวิชาตามหลักสูตรก็มีไ้มเน้น

¹มนต์ บางสมบูรณ์, "การบริหารงานระดับมัธยมศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ"
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สถาบันราชภัฏเทพสตรี, 2510), หน้า 57.

แต่เพียงด้านวิชาสามัญ แต่ยังคงเสริมและพัฒนาความรู้ ทักษะคิดและทักษะด้านการงาน และวิชาอาชีพควบคู่กัน ดังนั้น การวัดผลและประเมินผลก็จะต้องกำหนดแนวทางให้สอดคล้องกัน กล่าวคือ เป็นการวัดผลเพื่อพัฒนาการสอน การเรียน มีใช้เพื่อตัดสินใดตกเท่านั้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง เป็นการวัดผลประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียน ของนักเรียน และเพื่อปรับปรุงการสอนของครู

การประเมินผลวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ให้ยึดจุดประสงค์ของวิชาเป็นหลัก และให้ทั้งการประเมินผลระหว่างเรียน และการประเมินผลปลายภาคเรียน

โดยการประเมินผลระหว่างเรียน เป็นการประเมินผลความสามารถของนักเรียน ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ตั้งแต่เริ่มต้นเรียนในรายวิชานั้น โดยมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อศึกษาความรู้พื้นฐานเดิมว่านักเรียนมีความรู้ ความสามารถเพียงพอที่จะเรียนรายวิชาใหม่หรือไม่ ถ้าไม่พอจะได้เริ่มจัดการสอนซ่อมเสริมแต่แรก

2. เพื่อศึกษาว่านักเรียนบรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ เพียงใด หากพบว่านักเรียนมีข้อบกพร่องในจุดประสงค์ใด ก็จะใช้ข้อมูลนั้น ๆ เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนของนักเรียน เป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม และเป็นการพัฒนาวิธีการสอนของครูต่อไปด้วย

3. เพื่อใช้ข้อมูลจากการประเมินผล เป็นส่วนประกอบในการตัดสินความสามารถของนักเรียนให้เหมาะสมถูกต้องยิ่งขึ้น

ส่วนการประเมินผลปลายภาคเรียน คือการประเมินเมื่อสิ้นการสอนในแต่ละรายวิชา จุดมุ่งหมายเพื่อทราบผลการพัฒนาการเรียนรู้อันรวมกันทั้งหมดในรายวิชาที่เรียนว่าถึงปลายภาคเรียน นักเรียนมีความสามารถในระดัใด โดยผู้สอนจะต้องประเมินให้ครอบคลุมทุกจุดประสงค์ของรายวิชานั้น

การประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียนรายวิชา ให้นำผลการประเมินระหว่างภาคเรียน รวมกับผลการประเมินปลายภาคเรียน ตามอัตราส่วนที่กลุ่มโรงเรียนกำหนด

ส่วนระดับผลการเรียนของแต่ละรายวิชา ให้ใช้ตัวเลขแสดงระดับ ดังต่อไปนี้

- 4. หมายถึง ผลการเรียนดีมาก
- 3 หมายถึง ผลการเรียนดี
- 2 หมายถึง ผลการเรียนปานกลาง
- 1 หมายถึง ผลการเรียนผ่าน เกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนด
- 0 หมายถึง ผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ¹

สิ่งที่ต้องแก้ไข เพื่อให้การศึกษาเพื่องานอาชีพบรรลุผลสำเร็จ

ข้าราชการ บัณฑิต ได้ให้ข้อคิดเห็นในการปรับปรุงสิ่งบกพร่อง เพื่อให้การจัดการศึกษาเพื่องานอาชีพบรรลุผลสำเร็จ ว่าควรจะมีการปรับปรุงแก้ไขในสิ่งต่อไปนี้

1. เปลี่ยนแปลงทัศนคติของนักการศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ครู และผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้ยอมรับว่า เป้าหมายของเด็กคือ ออกไปประกอบอาชีพ ไม่ใช่มุ่งแต่ความรู้ เพื่อจะได้จัดการศึกษาโดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับนักเรียนในอนาคต และมีส่วนรับผิดชอบกับปัญหาที่จะเกิดกับการประกอบอาชีพของของนักเรียนด้วย

2. กำหนดแนวคิดในการจัดการศึกษาเสียใหม่ ผลจากข้อแรกจะทำให้ให้นักการศึกษากำหนดแนวการศึกษาให้สัมพันธ์กับงานอาชีพตั้งแต่อนุบาลจนถึงอุดมศึกษา ให้สนใจสำนึกถึงความสำคัญ เกิดความรู้ ทักษะในงานอาชีพจนสามารถเลือกอาชีพได้ และพร้อมที่จะออกไปประกอบอาชีพ

¹กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2523), หน้า 8-11.

3. ทหลายกำแพงกันระหวางวิชาสามัญและวิชาชีฟในโรงเรียน คือเด็กแบงแยกประเภทโรงเรียนเป็นสามัญและอาชีพะ รวมเป็นโรงเรียนมัธยมที่มุ่งสอนนักเรียนให้ออกไปสูตลาดแรงงานหรือศึกษาต่อเพื่อสูตลาดแรงงานที่สูงขึ้นไป โดยกำหนคสัดส่วนระหวางวิชาสามัญและวิชาชีฟให้เหมาะสม ผสมผสานกันและสนับสนุนซึ่งกันและกัน ซึ่งต้องแกไของค์ประกอบต่อไปนี้ควย

1. แกไขเป็นโรงเรียนประเภทเกี่ยวไมแยกสายสามัญและสายอาชีพะ
2. สอดแทรกการงานอาชีพทั้งแต่อนุบาลให้ต่อเนื่องและสอดคล้องกับความตองการของเด็กแต่ละวัย แต่ละทองถิ่นควย
3. กำหนคนโยบายการศึกษาและการฝึกอบรมอาชีพเฉพาะ (Education and training for specific vocation) ใหม่โดยให้เป็นที่ของพวกวิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยชุมชน สถานฝึกอาชีพ (apprenticeship) หรือโรงเรียนสารพัดช่าง (Polytechnique school)
4. ปรับปรุงกิจการภายในโรงเรียนพร้อม ๆ กันให้สอดคล้องและสนับสนุนการนำหลักสุตรใหม่มาใช้ โดแก
  - 4.1 ปรับปรุงอาคารสถานที่ อุปกรณ์การเรียนการสอนและเครื่องมือเครื่องใช้ ในการฝึกอาชีพ มุ่งให้ประโยชน์ ทรัพยากรทองถิ่น โดยไม่คำนึงถึงความสวยงามหรูหรา อาจใช้เครื่องมือร่วมกับโรงเรียนอาชีพศึกษา
  - 4.2 ปรับปรุงระบบบริหารงานในโรงเรียน โดยจัดงานก้านบุคลากร และเครื่องมือเครื่องใช้ให้คลอองตัวในการให้บริการแก่ผู้เรียน
  - 4.3 ปรับปรุงครูในโรงเรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ ทศนคติและหาผู้ชำนาญการในทองถิ่นมาเป็นครู
  - 4.4 ปรับปรุงกิจการแนะแนว ให้มีครูแนะแนวที่มีความรู้เรื่องงานอาชีพและจัดให้มีเวลาว่างพอจะชวยนักเรียนในการแก้ปัญหาทั้งด้านส่วนตัวและด้านการศึกษา โดยจัดสถานที่ อุปกรณ์และเจ้าหน้าที่เพื่อชวยครูแนะแนวอย่างจริงจัง

4.5 ปรับปรุงความร่วมมือกับท้องถิ่น โดยโรงเรียนพยายามทำให้อแม่
ผู้ปกครองนักเรียน และบุคคลในท้องถิ่น เข้าใจแนวความคิดและจุดมุ่งหมายของโรงเรียน
เพื่อจะได้ร่วมมือให้การเรียนวิชาอาชีพของนักเรียนได้ผลตามจุดมุ่งหมาย

5. ปรับปรุงการฝึกหัดครูให้สนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่องานอาชีพ โดยปรับปรุง
หลักสูตรและโครงการสอนให้ผลิตครูที่สามารถแนะแนวอาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการ¹

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในคานงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพโดยตรงนี้
เท่าที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า ปรากฏว่ายังไม่มีผู้ใดได้ศึกษาไว้ ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากวิชาพื้นฐาน
วิชาอาชีพเป็นวิชาใหม่ซึ่งถูกกำหนดให้เป็นวิชาบังคับตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช
2524 และหลักสูตรฉบับนี้เพิ่งใช้ในปีการศึกษา 2524 นี้เป็นปีแรก ฉะนั้น ผลงานวิจัยที่ผู้วิจัยจะ
ได้ทำมากล่าวต่อไปนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นงานวิจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องในแง่ความสัมพันธ์เกี่ยวกับการ
เรียนการสอนวิชาอาชีพตามหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 และ
หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ซึ่งผลของการวิจัยจากหลักสูตรที่ผ่านมา อาจจะ
เป็นแนวทางที่จะชี้ให้เห็นถึงผลกระทบที่มีต่อสภาพการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ตาม
หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ดังนี้

ในปี พ.ศ. 2519 สมศักดิ์ เอี่ยมธรรมชาติ ได้ทำการวิจัย เรื่อง "การใช้
หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับพุทธศักราช 2518 ในเขตการศึกษา 8" เพื่อสำรวจ
ปัญหาปัจจุบันในการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับพุทธศักราช 2518 ในโรงเรียน

¹สาโรช บัวศรี และคณะ, การศึกษาเพื่ออากรงานและอาชีพ, หน้า 13-15.

มัธยมศึกษาตอนปลายในเขตการศึกษา 8 โดยสำรวจความคิดเห็นของบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้หลักสูตร อันประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าหมวดวิชา อาจารย์ผู้สอน และเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ในโรงเรียน ผลการวิจัย เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิชาอาชีพสรุปได้ดังนี้

1. การใช้หลักสูตรของผู้บริหารโรงเรียน มีปัญหาที่มากันขาดอัตรากำลังบุคลากร และมีปัญหาทางด้านการเปิดสอนหมวดวิชาชีพให้สนองความต้องการของนักเรียน

2. ปัญหาการใช้หลักสูตรของหัวหน้าหมวดวิชาชีพ ส่วนมากมีปัญหาทางด้าน ขาดอาจารย์ผู้สอน ขาดแบบเรียนของนักเรียน ขาดงบประมาณ ในการดำเนินงาน และขาดอุปกรณ์การสอน

3. ความวิธีสอนของอาจารย์ผู้สอนในหมวดวิชาชีพ ที่ใช้มาก คือ การฝึกปฏิบัติ การบรรยาย และการสาธิต

4. ความเพียงพอของสถานที่ วัสดุและอุปกรณ์การสอนตามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนในหมวดวิชาชีพ พบว่าสิ่งที่ขาดแคลนมากคือ เรือนเพาะชำ และโรงฝึกงาน สำหรับวัสดุและอุปกรณ์การสอนนั้น ส่วนมากมีความเห็นว่าขาดแคลน

5. วิธีการวัดผลของหมวดวิชาชีพ อาจารย์ผู้สอนใช้การสอบภาคปฏิบัติและการตรวจผลงานเป็นลำดับที่ 1 การสอบข้อเขียนแบบอัตนัยและปรนัย เป็นลำดับที่ 2 และใช้การสังเกตเป็นลำดับที่ 3¹

ในปี พ.ศ. 2523 จำเนียร นอยทาธาง ได้ทำการสำรวจ เรื่อง "ความต้องการของผู้ปกครอง เกี่ยวกับการเรียนวิชาอาชีพของเด็ก ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521" โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียน ในเขตการศึกษา 5

¹ สมศักดิ์ เอี่ยมธรรมชาติ, "การใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับพุทธศักราช 2518 ในเขตการศึกษา 8" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), หน้า 75-135.

จำนวน 937 คน ผลการสำรวจ ปรากฏว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ต้องการให้เด็กเรียน วิชาอาชีพ เหมือนกับอาชีพของตนซึ่งมีอยู่ในท้องถิ่น ต้องการให้โรงเรียนมัธยมศึกษา เปิดสอนวิชาอาชีพที่อยู่ในท้องถิ่น สำหรับความต้องการเกี่ยวกับอาชีพของเด็กในอนาคต ส่วนใหญ่อยากให้รับราชการ คิดเป็นร้อยละ 63.61 รองลงมาคือ อยากให้ทำงาน เกี่ยวกับช่างเครื่องยนต์หรือช่างก่อสร้าง ร้อยละ 13.98 ส่วนความต้องการเกี่ยวกับ วิชาเลือก ที่จะให้เด็กเลือกเรียน ส่วนใหญ่ต้องการให้เด็กเลือกเรียนวิชาสามัญ คิดเป็น ร้อยละ 75.99 ต้องการให้เด็กเลือกเรียนวิชาอาชีพ มีเพียงร้อยละ 24.01¹

ในปี พ.ศ. 2523 อูษา เหมะกะศิลป์ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็น ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในการส่งนักเรียนออกฝึกงานอาชีพนอกสถานที่ ความหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 โดยวิธีใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชาการงานและอาชีพ และหัวหน้าฝ่าย แนะแนวของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตการศึกษา 3 จำนวน 116 คน จากโรงเรียน 29 โรงเรียน ผลการวิจัยปรากฏว่า หมวดวิชาอาชีพที่โรงเรียนส่วนใหญ่เปิดสอนคือ วิชาอาชีพในหมวดเกษตรกรรม หมวดคหกรรมและช่างอุตสาหกรรมตามลำดับ ไม่มีโรงเรียน ใดที่ส่งนักเรียนไปศึกษาหาความรู้ในแหล่งวิทยาการสถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพ อีกระยะ ปัญหาในการสอนวิชาอาชีพเรียงตามลำดับ คือ ขาดสถานที่ฝึกงาน ขาดวัสดุอุปกรณ์ และขาดครูผู้สอนวิชาอาชีพ สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุของการไม่ส่งนักเรียนออก ฝึกงานอาชีพนอกสถานที่ คือเห็นว่า สถานประกอบอาชีพอิสระไม่มีปริมาณงานมากพอที่จะส่ง

¹จำเนียร น้อยทาซาง, "ความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับการเรียนวิชาอาชีพ ของเด็กตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521," วารสารการวิจัยทางการศึกษา (มกราคม-มีนาคม 2524): 41-46.

นักเรียนไปฝึกงาน จังหวัดไม่ประกาศรายชื่อแหล่งวิทยากร สถานประกอบการ สถานฝึกงานอาชีพอยู่ห่างไกลจากโรงเรียนมาก มีปัญหาเรื่องเงินค่าใช้จ่ายของครูผู้ฝึกและขาดกำลังครูที่จะออกไปฝึก¹

ในปี พ.ศ. 2523 สงบ ลักษณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาสถานภาพการ จัดแผนการเรียนวิชาอาชีพ และการใช้แหล่งวิทยากรและสถานประกอบการ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521" โดยใช้แบบสำรวจสำหรับศึกษาราชการจังหวัด แบบสอบถามสำหรับศึกษานักฝึกหัด ครูช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชาการงานและอาชีพ และแบบสัมภาษณ์ เจ้าของสถานฝึกงานอาชีพที่ให้ความร่วมมือในการรับนักเรียน เข้าฝึกงานอาชีพและแบ่งตาม เขตการศึกษา เขตละ 2 จังหวัด รวม 25 จังหวัด ผลการวิจัยพบว่าการจัดแผนการเรียน วิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา ส่วนใหญ่ จัดแผนการเรียนวิชาอาชีพให้เป็นวิชาเลือก คิด เป็นร้อยละ 75.95 โดยจัดการเรียนการสอนภายในโรงเรียนเอง ร้อยละ 76.92 ที่จัดให้ นักเรียนไปฝึกงานอาชีพในสถานฝึกงานอาชีพนอกโรงเรียนมีร้อยละ 23.08 สำหรับ โรงเรียนที่จัดให้นักเรียนไปฝึกงานอาชีพกับสถานฝึกงานอาชีพนอกโรงเรียนนั้น นักเรียน ส่วนมาก ร้อยละ 54.52 ใช้การฝึกอาชีพกับอุปกรณ์ของนักเรียนเอง ส่วนปัญหาการจัด แผนการเรียนวิชาอาชีพและการจัดให้นักเรียนไปฝึกงานอาชีพกับสถานฝึกงานอาชีพนอกโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนยังขาดเอกสารหลักสูตรและคู่มือต่าง ๆ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านวิชาอาชีพ โดยตรง ขาดสถานที่ เครื่องมือ และวัสดุที่ใช้ในการสอนวิชาอาชีพ ผู้ปกครองและนักเรียน

¹อุษา เหมตะศิลป์, "ความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในการส่งนักเรียนออกฝึกงานนอกสถานที่ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521," เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ เรื่องการวิจัย ทางการศึกษาและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2524),

ไม่สนใจที่จะเลือกเรียนวิชาอาชีพ ต้องการเรียนแต่วิชาการเท่านั้น เพราะมุ่งจะเรียนต่อในระดับสูงขึ้นไปอีก คำนการที่ใช้สถานฝึกงานอาชีพนอกโรงเรียน ส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายของการฝึกงานของนักเรียนคือพอ จึงทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร และสถานฝึกยังรบกวนนักเรียนได้จำกัด เพราะเป็นสถานประกอบการที่มีขนาดเล็ก อุปกรณ์มีจำกัด เจ้าของสถานฝึกไม่มีเวลาที่จะสอนหรือดูแลนักเรียนได้ทั่วถึง นักเรียนและครูนิเทศขาดความสะดวกในการไปใช้สถานฝึกอาชีพนอกโรงเรียน เนื่องจากไม่มีพาหนะรับ-ส่ง ไม่มีค่าใช้จ่ายในการฝึกและการนิเทศ มีปัญหาในการจัดการการสอนต้องจัดเวลาพิเศษให้นักเรียนและครูนิเทศ และระยะเวลาที่ฝึกสั้นหรือสั้นเกินไป การฝึกไม่ต่อเนื่อง ทำให้ได้ผลไม่สมบูรณ์ นักเรียนไม่เกิดทักษะเพียงพอในอาชีพนั้น¹

ศูนย์วิจัยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹สงข ลักษณ์, "การศึกษาสถานภาพของการจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพ และ การใช้แหล่งวิทยากรและสถานประกอบการตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521," เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการเรื่องการวิจัยทางการศึกษา และการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา (กรุงเทพมหานคร ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2524), หน้า 22-26.